

**UNIVERSITETET I OSLO
DET HUMANISTISKE FAKULTET**

Eksamen i

NOR1106

Norrønt, indre språkhistorie og språknormering

Vår 2009

Tid: Fredag 28. mai kl. 9-13 (4 timar/timer)

Stad/sted: Lesesal B, Sophus Bugges hus

Hjelpemiddel ikkje tillatne

Ingen hjelpemidler tillatt

Oppgavesettet er på 9 sider medrekna framsida

Oppgavesettet er på 9 sider, forsiden medregnet.

Side 1 er nynorsk og side 2 er bokmål. Vedlegg: Norrøne bøyingsmønster.

Sensur: 3 veker/uker

NYNORSK

A. **Prøv å setje om den norrøne teksten ord for ord.** (At teksten då blir til dels uforståeleg, gjer ikkje noko; den frie omsetjinga viser innhaldet.).

B. Svar på alle dei fem oppgåvene:

1. Forklar genusbruken ved ordet *þau* (l. 1).
2. Forklar kasusbruken i uttrykket *Haraldi konungi* (l. 1).
3. Ordforma *lattu* (l. 3) heiter *letja* i infinitiv og *latti* i preteritum 3. person eintal. Bøy verbet i hovudformene, og kommenter vokalvekslingane historisk.
4. Ordforma *fór* (l. 3) heiter *fara* i infinitiv, og dette verbet har vokalveksling etter 6. klasse. Bøy verbet i hovudformene og kommenter vokalvekslingane historisk.
5. Gjer greie for korleis du går fram for å bestemme kasus på orda *stofu* (l. 5) og *stofunnar* (l. 6), og forklar kasusbruken.

C. Svar på ei av dei tre oppgåvene:

1. Gjer kort greie for nokre av dei viktigaste språklege endringane i perioden mellom urnordisk og norrønt.
2. Forklar kva kvantitetsomlegginga går ut på, og finn ord i den norrøne teksten som ville få endra kvantitet etter omlegginga.
3. Forklar omgrepa *assimilasjon* og *analogi*, og gje døme på begge fenomenena frå språk du kjenner.

D. Svar på ei av dei tre oppgåvene:

1. Hovudsynspunkt i språkdebatten i Noreg mellom 1814 og 1850.
2. Knud Knudsen: Språkleg ideologi og praksis.
3. Samnorskprosjektet – suksess eller fiasko?

BOKMÅL

A. Prøv å oversette den norrøne teksten ord for ord. (At den da blir til dels ubegripelig, gjør ikke noe; den frie oversettelsen viser innholdet.)

B. Svar på alle de fem oppgavene:

1. Forklar genusbruken ved ordet *þau* (l. 1).
2. Forklar kasusbruken i uttrykket *Haraldi konungi* (l. 1).
3. Ordformen *lattu* (l. 3) heter *letja* i infinitiv og *latti* i preteritum 3. person entall. Bøy verbet i hovedformene, og kommenter vokalvekslingene historisk.
4. Ordformen *fór* (l. 3) heter *fara* i infinitiv, og dette verbet har vokalveksling etter 6. klasse. Bøy verbet i hovedformene og kommenter vokalvekslingene historisk.
5. Gjør greie for hvordan du går fram for å bestemme kasus på orda *stofu* (l. 5) og *stofunnar* (l. 6), og forklar kasusbruken.

C. Svar på ei av de tre oppgavene:

1. Gjør kort greie for noen av de viktigste språklige endringene i perioden mellom urnordisk og norrønt.
2. Forklar hva kvantitetsomlegginga går ut på, og finn ord i den norrøne teksten som ville få endra kvantitet etter omlegginga.
3. Forklar begrepene *assimilasjon* og *analogi*, og gi eksempler på begge fenomenene fra språk du kjenner.

D. Svar på ei av de tre oppgavene:

1. Hovedsynspunkter i språkdebatten i Norge mellom 1814 og 1850.
2. Knud Knudsen: Språklig ideologi og praksis.
3. Samnorskprosjektet – suksess eller fiasko?

Norrøn tekst: Harald Grenske og Sigrid Storråde

Litlu skiptusk þau fleiri orðum við áðr dróttning reið í brot. Haraldi konungi var þá heldr skapþungt. Hann bjósk at ríða upp á land ok enn á fund Sigríðar dróttningar. Margir hans menn lattu hann þess, en eigi at síðr fór hann með mikla sveit manna ok kom til þess bójar er dróttning réð fyrir. It sama kveld kom þar annarr konungr. Sá hét Vissavaldr austan ór Garðaríki. Sá fór at biðja hennar. Þeim var skipat konungunum í eina stofu mikla ok forna ok allu liði þeira. Eptir því var allr búnaðr stofunnar.

Teksten på moderne norsk (bokmål)

De sa ikke stort flere ord til hverandre, og så rei dronninga bort. Nå var kong Harald nokså tung til sinns; han ville ri opp i landet og tale med dronning Sigrid enda en gang. Mange av hans menn rådde ham fra det, men han tok likevel av sted med et stort følge, og kom til garden som dronninga eide. Samme kveld kom det en annen konge dit; han het Vissavald og var østfra Gardaríki; han kom for å fri til henne. Kongene og hele følget deres fikk plass i ei stor og gammel stue, all bunaden i rommet var også deretter.

Vedlegg: **NORRØNE BØYINGSMØNSTER**

NORRØNE BØYINGSMØNSTER

Substantiv

Sterk bøyning

U = u-omlyd av rotvokalen

I = i-omlyd av rotvokalen

Eintal

	hankjønn			hokjønn			inkjekjønn
	a-kl.	i-kl.	u-kl.	-ir-kl.	ar-kl.	I-r-kl.	
N	-r	-r	U-r		U-Ø		-Ø
A	-Ø	-Ø	U-Ø		"		"
D	-i	-i/-Ø	I-i		"/-u		-i
G	-s	-s/-ar	-ar		-ar		-s

Fleirtal

N	-ar	-ir	I-ir	-ir	-ar	I-r	U-Ø
A	-a	-i	-u	"	"	"	"
D	-um						
G	-a						

Svak bøyning

Eintal

	hankjønn		hokjønn		inkjekjønn
			-ur-kl.	i-kl.	
N		-i	-a	-i	-a
Obl		-a	-u	-i	"

Fleirtal

N	-ar	I-r	-ur	-	-u
A	-a	"	"	-	"
D	-um				
G	-a			-na	

Adjektiv (+ perf. part. av svake verb)

Sterk bøyning

Eintal

	<u>hankjønn</u>	<u>hokjønn</u>	<u>inkjekkjønn</u>
N	-r	U-Ø	-t
A	-an	-a	"
D	-um	-ri	-u
G	-s	-rar	-s

Fleirtal

N	-ir	-ar	U-Ø
A	-a	"	"
D		-um	
G		-ra	

Svak bøyning

Eintal

	<u>hankjønn</u>	<u>hokjønn</u>	<u>inkjekkjønn</u>
N	-i	-a	-a
Obl	-a	-u	"

Fleirtal

N	-u
A	"
D	-um
G	-u

Bestemt artikkel

(+ perf. part. av sterke verb og ≈ determinativa *minn, þinn, sinn*)

Eintal

	<u>hankjønn</u>	<u>hokjønn</u>	<u>inkjekkjønn</u>
N	-inn	-in	-it
A	"	-ina	"
D	-inum	-inni	-inu
G	-ins	-innar	-ins

Fleirtal

N	-nir	-nar	-in
A	-na	"	"
D		-num	
G		-nna	

Personlege pronomén

	1. person	2. person	refleksívt
--	-----------	-----------	------------

Eintal

N	ek	þú	-
A	mik	þik	sik
D	mér	þér	sér
G	mín	þín	sín

Total

N	vit	(þ)it	-
A	okkr	ykkur	sik
D	"	"	sér
G	okkar	ykkar	sín

Fleirtal

N	vér	(þ)ér	-
A	oss	yðr	sik
D	"	"	sér
G	vár	yð(v)ar	sín

3. person

	<u>hankjónn</u>	<u>hokjónn</u>
N	hann	hon
A	"	hana
D	honum	henni
G	hans	hennar

Determinativ

Eintal

	hankjonn	hokjonn	inkjekjonn
N	sá	sú	þat
A	þann	þá	"
D	þeim	þeir(r)i	því
G	þess	þeir(r)ar	þess

Fleirtal

N	þeir	þær	þau
A	þá	"	"
D	þeim		
G	þeir(r)a		

Eintal

	hankjonn	hokjonn	inkjekjonn
N	sjá, þessi	sjá, þessi	þetta
A	þenna	þessa	"
D	þessum	þess(arr)i	þessu
G	þessa	þess(arr)ar	þessa

Fleirtal

N	þessir	þessar	þessi
A	þessa	"	"
D	þessum		
G	þess(arr)a		

Verb

Finite former av regelmessige verb

INDIKATIV

Tal- og personendingar i presens

<u>Presensstamme for alle verb = infinitiv minus -a</u>				
	svake verb			sterke verb
	a-kl.	i-kl.	j-kl.	
<u>Eintal</u>				
1. pers.	-a	-i	-Ø	I-Ø
2. pers.	-ar	-ir	-r	I-r
3. pers.	"	"	"	"
<u>Fleirtal</u>				
1.pers.			-um	
2.pers.			-ið	
3. pers.			-a	

Tal- og personendingar i preteritum

	svake verb			sterke verb
undergr.	a-kl.	i-kl.	j-kl.	
<u>preteri-</u>				
<u>tums-</u>				
<u>stamme</u>	-að-	-ð-	-ð-	Ø
<u>Eintal</u>			(minus I)	(pluss avlyd)
1. pers.		-a		Ø
2. pers.		-ir		-t
3. pers.		-i		Ø
<u>Fleirtal</u>				
1.pers.			-um	
2.pers.			-uð	
3. pers.			-u	

Rotvokalvekslingar (avlyd) i sterke verb

	Infinitiv	pret. et.	pret. ft.	sup./pf.part.
1. kl.	í	ei	i	i
2. kl.	jú, jó, ú	au	u	o
3. kl.	e, ja, i	a	u	o, u
	ø, y	ø	u	o, u
4. kl.	e	a	á	o, u
5. kl.	e	a	á	e
6. kl.	V ₁	V ₂	V ₂	V ₁

PERFEKTUM PARTISIPP – NOMINATIV EINTAL

	hankjøn	hokjøn	inkjekjøn
<i>svake a-verb</i>	-aðr	-uð	-at
<i>andre svake verb</i>	-ðr	U-ð	-t
<i>sterke verb</i>	-inn	-in	-it

KONJUNKTIV

Stammeform i pres. konjunktiv = stammeform i presens indikativ

Stammeform i preteritum konjunktiv:

Svake verb av *a*-kl.: = stammeform som i pret. indikativ

Svake verb av *i*-kl. og *j*-kl.: = stammeform som i pret. indikativ pluss I

Sterke verb: = rotvokal i pret. indikativ fleirtal pluss I

Tal- og personendingar i konjunktiv, både presens og preteritum

<u>Eintal</u>	
1.pers.	-a
2. pers.	-ir
3. pers.	-i
<u>Fleirtal</u>	
1. pers.	-im
2. pers.	-ið
3. pers.	-i